

DOMSTOL

ADMINISTRASJONEN

Klart språk i domstolenes maler

Innledning

Domstolene og Domstoladministrasjonen (DA) ønsker å kommunisere klart og tydelig med brukerne av domstolene. Domstolene sender daglig ut brev og veiledninger til parter og fornærmede i både straffesaker og i sivile saker. Dette er brev som er basert på maler fra domstolenes saksbehandlingsverktøy Lovisa. Det er viktig at mottakere forstår både de pliktene og de rettighetene de har når de mottar et brev fra domstolene. Konsekvensen av at de ikke forstår rokker i verste fall ved deres rettssikkerhet.

Direktoratet for forvaltning og IKT (DIFI) har støttet prosjektet med midler til å leie inn språkkonsulenter. Vi arbeidet med NTB Arkitektst. Det ble avholdt tilsammen 3 språkverksteder.

Bakgrunn

Lovisa ble utviklet for flere år siden. Det er mye vanskelig språk i flere eldre maler og i løpet av denne tiden har det, i flere av malene, ikke blitt gjort større språklige endringer. Målet er at mottakere skal forstå innholdet, selv om de ikke har forutsetning for å forstå juridisk språk.

I en intern brukerundersøkelse laget av DA våren 2017 svarte flere saksbehandlere og dommere blant annet at språket var tungvint, at enkelte maler var gamle og burde hatt en språkvask og at malene generelt burde oppdateres både med tanke på språk og innhold.

Behovet for klarspråk viste seg å være størst i maler som blir benyttet av tingretter og lagmannsretter. I skriveverkstedene deltok Eidsivating lagmannsrett, Hedmarken tingrett, Lovisa fagansvarlig og Domstoladministrasjonen.

Kriteriene vi valgte for klarspråkarbeidet var at vi skulle

- jobbe med brev og veiledninger som rettet seg mot selvprosederende parter (parter som ikke har advokat)
- jobbe med maler som var felles for tingrett og lagmannsrett
- sørge for at domstolenes medarbeidere ble gjort kjent med språkarbeidet
- gi de av domstolenes medarbeidere som ønsket det, mulighet til å komme med innspill.

Slik jobbet vi

Åste R. Ruud i Domstoladministrasjonen ledet prosjektet, mens språkkonsulentene Margrete Kilde Nes og Vidar Lynghammar fra NTB Arkitektst forberedte og ledet språkverkstedene.

Etter anbefalinger fra konsulentene holdt vi antallet deltakere på de tre språkverkstedene på rundt åtte personer. Så langt det lot seg gjøre deltok de samme personene på alle språkverkstedene. Disse var lagdommer, tingrettsdommer, dommerfullmektig, en saksbehandler fra hver av de to instansene og en saksbehandler med fagansvar i Lovisa. Administrasjonssjef fra tingrett deltok også på en av samlingene. Slik ble både det juridiske og saksbehandlingen tatt hensyn til i tekstene.

I forkant fikk deltakere «Anbefalinger til klart språk i dommer», utarbeidet etter støtte av DIFI, til inspirasjon før språkarbeidet.

Språkkonsulentene bearbeidet tekstene vi skulle arbeide med, og deltakerne fikk tekster med tekstforslag i forkant av hvert skriveverksted. I teksten var det markert hvor utfordringene i teksten lå, slik at de som skulle delta i arbeide kunne forberede seg. På språkverkstedene gikk vi gjennom tekstene i plenum og diskuterte. Konsulentene ferdigstilte så arbeidet i samsvar med det vi ble enige om på språkverkstedene.

Involvering av domstolenes medarbeidere

Malene er et felleseie. Vi ville derfor gi de medarbeidere som ønsket det anledning til å komme med innspill. Arbeidet ble gjort kjent på domstolenes intranett. Vi laget også en egen kanal for å melde inn forslag. De som meldte inn ble gjort oppmerksomme på at forslag vi ikke jobbet med i disse skriveverkstedene, skulle bli tatt godt vare på, og jobbet med senere.

Sentrale prinsipper i klar språk

I arbeidet brukte vi disse prinsippene fra klarspråkarbeid:

- Vi startet med det viktigste.
- Vi henvendte oss direkte til leseren med du-form der det var én mottaker.
- Vi var tydelige på hvordan leseren skulle handle og hva leseren måtte vite.
- Teksten ble delt opp med underoverskrifter.
- Når det var nødvendig med fremmedord, forklarte vi disse.
- Vi brukte punktlistor.
- Vi skrev forkortelser fullt ut.
- Vi brukte et aktivt språk.
- Vi fjernet henvisninger til lovparagrafer i teksten, der dette ikke ga merverdi.
- Vi laget også et eget punkt «Aktuelt regelverk» avslutningsvis med henvisninger til aktuelle lover og retningslinjer.

Resultat av prosjektet og hva har vi lært?

10 maler er skrevet om i klarspråk.

Veiledning

Veiledning for meddommere,
lagrettemedlemmer og skjønnsmedlemmer
Veiledning til domfelte i lagmannsrettene
Veiledning til varetektsfengslede
Veiledning for rettsmiddelbruk i skjønn
Veiledning om fraværdom
Veiledning om anke til Høyesterett over
beslutninger

Brev og innkallinger

Innkalling av meddommere i straffeanke
Innkalling av lagrettemedlem i straffesak
Hevingskjennelse tvangsdekning
Rett til videre behandling av sivile krav

- De 10 malene blir oversatt til nynorsk og samisk. Noen kommer på samisk for første gang.
- Medarbeidere i domstolene har gitt prosjektet flere innspill og ønsker. Disse blir fulgt opp.
- Vi har etablert en gruppe som skal se på bruk av nynorsk i malene. Gruppen følger retningslinjene for nynorsk av 2012, men vil også komme med anbefalinger til bruk av ord og begrep, der det er valgfrihet. På denne måten sikrer vi enhetlig språkbruk i framtidige oversettelser.
- Kommunikasjonsenheten i DA har satt seg som mål å gjennomføre skriveverksteder i 2018.
- Vi som har deltatt, vet nå hvordan vi kan gjennomføre en prosess med klarspråkarbeid. Dette, og økt bevissthet om klart språk, tar vi med oss i arbeidet med andre tekster, på nettstedene våre, i brev og i brosjyrer.

Prosjektet har vist oss at vi må jobbe mer med klart språk i domstolenes maler. Det gjenstår flere maler med tungt og juridisk språk. Vi har også lært at det gir god gevinst å jobbe med et lite og prioritert utvalg maler av gangen. Dette er kunnskap vi tar med oss videre.

Som en videreføring av språkarbeidet ønsker vi også å involvere brukerne, eller mottakerne, av det vi sender fra oss. I samarbeid med domstolene ønsker vi blant annet å få testet tekstene våre. Tilbakemelding og dialog med de som mottar informasjon blir nyttig for alle. Både for å utvikle malene og annen type informasjon på en god måte.

Arbeidet, samarbeidet og diskusjonene i skriveverkstedene fungerte utmerket! Stor takk til de som deltok. De mange innspillene som kom fra domstolenes medarbeidere i forkant, underveis og etter at skriveverkstedene var avholdt, viser også et godt engasjement for et forståelig og tydelig språk. Dette gir god inspirasjon til arbeidet med klart språk til malene til domstolenes saksbehandlingsverktøy Lovisa.